

REVISIONSRAPPORT
GRANSKNING AV
Grundskolans arbete
mot diskriminering och
kränkande behandling

Therese Norrbelius

Innehållsförteckning

1	SAMMANFATTNING	3
2	BAKGRUND	4
3	SYFTE, REVISIONSFRÅGA OCH AVGRÄNSNING	4
4	ANSVARIG NÄMND	5
5	REVISIONSKRITERIER	5
6	METOD	5
7	RESULTAT	6
7.1	LIKABEHANDLINGSPLANER SKA FÖRBYGGA OCH FÖRHINDRA.....	6
7.1.1	Huvudmannen ansvarar för att likabehandlingsplan tas fram.....	6
7.1.2	Planernas innehåll, planerade och genomförda åtgärder.....	6
7.1.3	Kränkningar på internet och i sociala medier.....	7
7.2	RUTINER FÖR RAPPORTERING, HANDLÄGGNING M.M.....	8
7.2.1	Beskrivning av skolornas rutin för handläggning och dokumentation	8
7.2.2	Nytt system förväntas stärka rutin för anmälan till huvudmannen	9
7.3	INSAMLING OCH ANALYS AV STATISTIK	10
7.3.1	Ny rutin omfattar analys av statistik på förvaltningsnivå.....	10
7.4	VIDTAGNA ÅTGÄRDER UTIFRÅN FÖRD STATISTIK.....	11
7.4.1	Förebyggande åtgärder vidtas främst utifrån årlig kartläggning.....	11
7.5	ÅTERRAPPORTERING AV VIDTAGNA ÅTGÄRDERS EFFEKT.....	12
7.5.1	Ingen rapportering till nämnden om vidtagna åtgärders effekt	12
8	SLUTSATS	12
8.1	SVAR PÅ REVISIONSFRÅGORNA.....	12
9	KVALITETSSÄKRING.....	13
10	UNDERTECKNANDE	14

1 SAMMANFATTNING

På uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Östersunds kommun har regionens revisionskontor granskat Barn- och utbildningsnämndens arbete mot diskriminering och kränkande behandling. Granskningens syfte har varit att svara på om Barn- och utbildningsnämnden har säkerställt att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Det har tidigare konstaterats att rektorer inte anmält kränkningar i den omfattning som krävs av lagen. En vidtagen åtgärd är att förvaltningen under året implementerat ett digitalt system för registrering av kränkningar vilket förväntas öka förutsättningarna till att dessa ärenden når nämnden och hanteras i enlighet med lagen.

Enligt lagen ska huvudmannen se till att det årligen upprättas en plan över åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Eftersom några skolor, på begäran, inte har kunnat uppvisa aktuella likabehandlingsplaner inom rimlig tid bedömer vi att nämndens kontroll av att planerna upprättats inte varit tillfredställande. Det finns också utvecklingsområden när det gäller innehållet i flera av de planer vi tagit del av t.ex. avseende analys och utvärdering av vad genomförda insatser genererat och kopplingen mellan identifierade risker och förebyggande åtgärder för att säkerställa att fokus läggs på rätt saker. Som exempel bör kränkningar på internet och sociala medier ingå i kartläggning och analys eftersom denna typ av kränkning blir alltmer vanligt förekommande.

Skolorna har dokumenterade rutiner för hur kränkningar ska hanteras och utredas och det har inte framkommit något i granskningen som tyder på att dessa inte följs. Tillvägagångssätt för samtal och vidare handläggning skiljer sig något åt mellan skolorna och vi bedömer att rutinbeskrivningarna i vissa fall kan utvecklas och bli tydligare.

Då fler ärenden förväntas nå nämnden i och med införandet av det nya systemet för registrering finns förutsättningar att utveckla det förebyggande arbetet genom att analysera statistik av kränkingsärenden på förvaltningsnivå. Vid tidpunkten för granskningens genomförande framkom att ingen analys av statistik genomfördes vid skolorna eller vid förvaltningen. Det saknades också en återrapportering av vidtagna åtgärder till nämnden.

Vi rekommenderar nämnden att:

- Säkerställa att likabehandlingsplaner tas fram årligen och hålls tillgängliga samt att framtagna planer omfattar de åtgärder som krävs för att förebygga och förhindra kränkande behandling.
- Undersöka om det finns behov av stöd och gemensam tidplan för hur och när likabehandlingsplanerna ska tas fram.

- Säkerställa att rutiner stämmer överens med lagens krav och de tillvägagångssätt som tillämpas i och med det nya systemet för registrering.
- Utveckla det systematiska kvalitetsarbetet för att säkerställa att det sker ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkningar t.ex. genom att ta tillvara på statistik utifrån rapporterade kränkningar.

2 BAKGRUND

Skollag och diskrimineringslag ställer höga krav på att skolhuvudmännen motverkar diskriminering och kränkande behandling gällande planering, aktiva åtgärder och uppföljning. Huvudmannen ansvarar för att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever och ska se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra kränkning.

Revisorernas granskning av nämndens arbete mot diskriminering och kränkande behandling 2013 visade att nämnden inte hade tillräckligt erforderliga rutiner för arbetet och att det saknades en samlad bild av kränkningar inom kommunens grundskola. En uppföljande granskning som gjordes 2017 visade att rutiner reviderats, men att det systemstöd och rutiner som nämnden skulle ta fram inte hade införts.

Skolinspektionen har påtalat brister avseende rektorers skyldighet att anmäla uppgifter om kränkande behandling i tillräcklig omfattning¹. Utebliven anmälan innebär att ärenden om kränkande behandling inte kommer till huvudmannens kännedom vilket innebär risk för att åtgärder och det förebyggande arbetet inte kan genomföras på ett tillfredställande sätt.

Kommunens revisorer har i sin risk- och väsentlighetsanalys bedömt det angeläget att genomföra en fördjupad granskning av grundskolans arbete mot diskriminering och kränkande behandling.

3 SYFTE, REVISIONSFRÅGA OCH AVGRÄNSNING

Granskningen syfte har varit att svara på om barn- och utbildningsnämnden har säkerställt att det bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Granskningen ska besvara följande revisionsfrågor:

- Finns en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever?
- Finns ändamålsenliga rutiner för rapportering, handläggning och dokumentation där ansvaret tydliggjorts?
- Sker insamling och analys av statistik avseende diskriminering och kränkande behandling?
- Har förebyggande åtgärder vidtagits utifrån resultatet av förd statistik?

¹ Skolinspektionens beslut 2018-03-29 Dnr 43-2017:5986, 5988

- Görs uppföljning och återrapportering till nämnden av vidtagna åtgärders effekt?

Avgränsning

Granskningen avser grundskolan, årskurs 6-9.

4 ANSVARIG NÄMND

Ansvarig är: Barn- och utbildningsnämnden.

5 REVISIONSKRITERIER

Bedömningsgrunderna utgår i tillämpliga delar från:

- Kommunallagen (2017:725) 6 kap. Nämndens ansvar
- Skollagen (2010:800) 6 kap. Åtgärder mot kränkande behandling
- Skollagen (2010:800) 4 kap. Kvalitet och inflytande
- Skollagen (2010:800) 5 kap. Trygghet och studiero
- Diskrimineringslagen (2008:567) 3 kap. Aktiva åtgärder
- Kommunfullmäktiges mål

6 METOD

Granskningen har utförts genom dokumentstudier och intervjuer.

Följande personer har intervjuats:

- Barn- och utbildningsnämndens ordförande
- Tillförordnad (tillika biträdande) förvaltningschef
- Verksamhetschefer för grundskolorna
- Sakkunnig vid Barn- och utbildningsförvaltningen
- Rektor åk 4-9 Lugnviksskolan
- Rektor åk 6-9 Torvallaskolan
- Rektorer åk 6-9 Parkskolan
- Specialpedagog från Lugnviksskolans elevhälsoteam
- Beteendevetare från Torvallaskolans elevhälsoteam

Substansgranskning har utförts för att i erforderlig omfattning verifiera gjorda utsagor samt att system och rutiner fungerar på avsett sätt.

Uppgiftslämnare och berörda chefer har givits möjlighet att faktagranska och lämna synpunkter på rapportutkast innan rapporten fastställdes.

7 RESULTAT

7.1 LIKABEHANDLINGSPLANER SKA FÖRBYGGA OCH FÖRHINDRA

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det årligen upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av barn och elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan.²

I diskrimineringslagen framgår att utbildningsanordnaren inom ramen för sin verksamhet ska bedriva ett arbete med aktiva åtgärder. Arbetet med aktiva åtgärder ska vara förebyggande och främjande. Arbetet ska genomföras fortlöpande och åtgärder ska tidsplaneras och genomföras så snart som möjligt. Utbildningsanordnaren ska varje år dokumentera arbetet med aktiva åtgärder.³

De planer som nämns i de båda lagstiftningarna kan på skolnivå med fördel sammanfogas.

7.1.1 Huvudmannen ansvarar för att likabehandlingsplan tas fram

Någon likabehandlingsplan finns inte på huvudmannanivå. Enligt förvaltningsledningens beskrivning är det respektive skolas rektor som ansvarar för att upprätta planerna. Vid nämndens sammanträde i november reviderades delegationsbestämmelserna för att det ska framgå att det är rektorernas uppdrag att ta fram planerna. Enligt verksamhetscheferna pågår diskussioner om att det ska finnas krav på att planerna ska publiceras på skolornas hemsidor för att nämnden, förvaltningen och vårdnadshavare ska kunna se att det finns en aktuell plan. I dagsläget sker ingen strukturerad kontroll av om skolorna tar fram planer eller om innehållet i planerna är tillräckligt. Vid begäran av likabehandlingsplaner från kommunens åtta högstadieskolor har samtliga planer inte kunnat uppvisas i tid. I och med att det lagts in i delegationsbestämmelserna kommer planerna framledes att anmälas till nämnderna som delegationsbeslut.

7.1.2 Planernas innehåll, planerade och genomförda åtgärder

Vid vår genomgång av innehållet i planerna som fanns vid de skolor som ingått i granskningen har följande iakttagelser gjorts.

Torvallaskolans plan innehåller en beskrivning om hur utvärdering av föregående års plan har genomförts och resultatet av utvärderingen. Av planen framgår att skolan har ett samarbete med Friends⁴ som stödjer med utbildningar, enkäter, telefonsupport m.m. Med stöd av Friends genomför skolan mätningar med fokus på de insatser som genomförts under året för att se om de prioriterade insatserna bidragit till att anmälningar minskat eller ger indikationer om att tryggheten ökat. I processen för att ta fram planen engageras personalen att utifrån enkätresultat föreslå och rösta fram vilka insatser som ska tas med.

² Skollagen 6 kap. 8 §

³ Diskrimineringslagen 3 kap. 2-3 §§, 16 §, 20 §

⁴ Friends är en icke-vinstdrivande organisation med uppdrag att stoppa mobbning och diskriminering. Friends utbildar och stödjer skolor, förskolor och idrottsföreningar i hela landet.

Framröstade åtgärder sammanställs i en åtgärdsplan där mål, åtgärd, "vem gör vad" samt tidplan för genomförande och uppföljning framgår. Vissa aktiviteter ska enligt åtgärdsplanen följas upp terminsvis, andra i samband med enkät.

Parkskolans plan innehåller främjande insatser och motiveringar till varför insatsen prioriterats, men ansvar för att genomföra åtgärderna beskrivs på en mer övergripande nivå. Uppföljning av insatser görs efter läsårets slut då personalen diskuterar vad som varit bra och vad som behöver utvecklas. Kartläggningen genomförs med stöd av en trivsel- och trygghetsenkät där eleverna bl.a. uppgett vilka platser på skolan de känner sig otrygga i. I planen beskrivs även resultatet av den kartläggning personalen genomfört där det framgår att risk för diskriminering och kränkning identifierats i sociala medier, korridorer, omklädningsrum och i äldre läromedel. Det framgår dock inte av planen vilka åtgärder som planeras att vidtas för att synliggöra och förebygga riskerna för diskriminering och kränkning t.ex. avseende otrygghet i omklädningsrum och på sociala medier. Skolans rektorer uppger att de behöver skapa bättre förutsättningar för att personalen ska bli bättre på att dokumentera det bakomliggande arbetet.

7.1.3 Kränkningar på internet och i sociala medier

Enligt Barn- och elevhälsan syns en ökning av mobbing på nätet, främst bland flickorna⁵. Enligt Barn- och elevombudet (BEO) är skolan skyldig att utreda påstådda kränkningar som sker på elevens fritid, om händelserna har koppling till verksamheten i skolan⁶. Personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkning i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn⁷.

I några av skolornas likabehandlingsplaner framgår exempel om att kränkning kan handla om bilder eller meddelanden på sociala medier, men det saknas i de flesta planerna förbyggande åtgärder för denna typ av kränkning.

Bedömning

- Eftersom några skolor inte har kunnat uppvisa begärda likabehandlingsplaner inom rimlig tid bedömer vi att nämndens kontroll av att planerna upprättats inte varit tillfredställande. Då innehållet i de planer vi tagit del av varierar i omfattning finns anledning att se över om processen vid framtagande av planerna kan utvecklas. Det är viktigt att planerade åtgärder bygger på den analys som gjorts och att det finns en koppling till tidigare utvärderingar som motiverar de insatser som prioriteras. Åtgärderna bör vara konkreta och tydliga och ansvaret för genomförande och uppföljning bör tydligt framgå. Eftersom nämnden noterat allt fler kränkningar sker på internet och sociala medier är det viktigt att även denna typ av risker och insatser ingår i planerna.

Rekommendation

Vi rekommenderar nämnden att:

⁵ Enligt uppgift i Barn- och utbildningsnämndens Delårsrapport per augusti 2018 (T2)

⁶ <https://www.skolinspektionen.se/sv/Anmalningar/Att-anmala-till-Skolinspektionen/Exempel-pa-beslut/Krankande-behandling/Skolans-ansvar-for-natkrankningar/> 2018-12-07

⁷ Skollagen 6 kap. 10 §

- *Säkerställa att planer årligen tas fram och hålls tillgängliga och se över om det bör finnas stöd och en gemensam tidplan för hur och när planerna ska tas fram.*
- *Säkerställa att skolornas planer omfattar de åtgärder som krävs för att förebygga och förhindra kränkande behandling. Till exempel se över metod för kartläggning och analys för att konkretisera och anpassa insatserna till skolornas förutsättningar.*

7.2 RUTINER FÖR RAPPORTERING, HANDLÄGGNING M.M.

Av skollagen framgår att personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till förskolechefen eller rektorn.

En rektor som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen.

Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.⁸

7.2.1 Beskrivning av skolornas rutin för handläggning och dokumentation

Av skolornas rutiner framgår att ansvaret för att anmäla trakasseri/kränkning ligger på all personal och att den kränkta elevens vårdnadshavare informeras av elevens handledare att kränkning förekommit och utreds. Därefter ser skolornas rutiner lite olika ut. De intervjuade rektorerna har en samsyn om att rutinerna följs och att all personal agerar och anmäler vid signal om eventuell kränkning.

Vid Torvallaskolan organiserar rektor eller beteendevetare samtal med eleverna. Enligt rutinen är målet att samtalet ska hållas inom två dagar. En frågemall används strikt, och det är alltid två vuxna som närvarar varav en antecknar och den andra ställer frågorna. Skolans beteendevetare har utbildat samtalspersonal med syfte att säkerställa att alla samtal förs på samma sätt. Om det är allvarligare ärenden som utreds kan en elev tillfälligt stängas av skolan från skolan och då erbjudas hemundervisning. Rektorn poängterar att de alltid har som inställning att även den som kränker ska ses som ett offer. Uppföljningssamtal dokumenteras med datum och sammanställs av skolans beteendevetare. Beteendevetaren, som har en överblick av skolans ärenden, uppger att det sällan förekommer att samma person är inblandad i en ny kränkning.

I skolans enkätundersökning har det framkommit att eleverna upplever att de vuxna på skolan inte reagerar om de får reda på att en elev blivit kränkt. I skolans plan uppges att en möjlig orsak kan vara att kränkingsärenden sker under sekretess och eleverna därmed inte får kännedom om vidare handläggning. En åtgärd som är vidtagen till följd av enkätundersökningens resultat uppges vara att personal är tydligare gentemot eleverna med att informera att ärendet går vidare även om de inte får veta insatsen. En annan

⁸ Skollagen 6 kap. 10 §

åtgärd är att löpande föra samtal om vad en kränkning är för att elever och vuxna ska försöka få en samsyn om innebörden av detta. Skolans rektor uppger dock att det alltid blir en anmälan om eleven anser att det är en kränkning som skett.

I Parkskolans rutin framgår att det alltid bör vara två vuxna vid samtalen, en som antecknar och en som för samtalet. Enligt rektorerna görs utredningen av elevens handledare tillsammans med den som är bäst lämpad för tillfället, det kan till exempel vara en skolvård. Berörda handledare ansvarar för att åtgärder genomförs och dokumenteras. Handledare eller den pedagog som varit med i det utredande arbetet ansvarar för att uppföljande samtal förs tills det kan säkerställas att den kränkande behandlingen har upphört.

Enligt Lugnvikskolans rutin utses samtalsutredare inom det arbetslag den kränkta eleven hör till. Det framgår inte av rutinen om samtal förs enskilt eller i grupp, om det ska vara flera vuxna vid samtalstillfället eller om det ska föras noteringar vid samtalen. Ansvarig för att dokumentation sker är, enligt rutinen, rektor och elevhälsorepresentant tillsammans med den person som gjort utredningen.

7.2.2 Nytt system förväntas stärka rutin för anmälan till huvudmannen

Enligt huvudmannens kvalitetsrapport från läsåret 2016/2017⁹ uppges att kränkningar inte anmäls i den omfattning som det borde göras. Anledningen som uppges i rapporten är att tolkningen för när anmälan ska göras ser olika ut och att rektorer som vid kränkning vidtagit åtgärder omgående kan ha gjort en bedömning av att det då inte funnits anledning att anmäla ärendet till huvudmannen. Det har därmed funnits ett mörkertal av kränkningar som inte kommit förvaltningen och nämnden tillkänna.

Även Skolinspektionen har vid tillsyn av kommunen i mars 2018 bedömt att rektorer brister i sin skyldighet att anmäla uppgifter om kränkande behandling vidare till huvudmannen. I föreläggandet framgår att verksamheten utreder och åtgärdar uppkomna kränkningar enligt enheternas rutiner men att kränkningarna inte anmäls till huvudmannen i tillräcklig omfattning.¹⁰

Kommunen har köpt in ett webbaserat administrativt system vid namn "DF respons kränkande behandling av elev och barn" som ska användas av all skolpersonal. Vid registrering av en kränkning i systemet kommer anmälan direkt skickas vidare till förvaltningen/nämnden utan att rektor behöver göra någon bedömning om anmälan ska ske eller inte. Alla anmälda angivna kränkningar ska utredas och det är rektor som ska se till att omständigheterna kring de angivna kränkningarna utreds, enligt nämndens delegationsbestämmelser. Enligt förvaltningsledningen har tidigare rutin inte varit förenlig med gällande lagstiftning.

En lathund för tillvägagångssätt vid kränkning eller misstanke om kränkning finns och har expedierats till berörda användare. I samband med införandet av det nya rapporteringssystemet har utbildningsinsatser hållits med personalen vid skolorna med syfte att få ett ökat samförstånd genom att diskutera och reflektera över dilemman och

⁹ Huvudmannens dokumentation av det systematiska kvalitetsarbetet 2016/2017

¹⁰ Skolinspektionens föreläggande vid tillsyn 2018-03-29 Dnr 43-2017:5988

situationer som kan uppstå vid händelser runt kränkande behandling. Av handlingar till nämndens möte i november framgår att antalet anmälda kränkningar har ökat markant i samband med införande av systemet.¹¹

Barn- och utbildningsförvaltningens processkarta beskriver ärendegången när en kränkning sker. Av beskrivningen framgår att rektor fattar beslut om att utreda eller inte utreda och att beslut om anmälan ska ske till nämnden. Det framgår inte hur eller till vilken funktion anmälan ska ske. Ansvar för handläggningen inom förvaltningen efter att en kränkning registrerats var vid granskningens genomförande inte utrett men kommer, enligt verksamhetscheferna, att klargöras i och med att en ny rutin tas fram.

Bedömning

- Skolorna har rutiner för hur personal och rektor ska agera när de får kännedom om att en kränkning kan ha skett. Tillvägagångssätt för samtal och vidare handläggning skiljer sig något åt mellan skolorna och befintliga rutinbeskrivningar kan i vissa fall kan utvecklas och bli tydligare. Befintliga rutinbeskrivningar och processkartor bör ses över för att säkerställa att de stämmer överens med lagens krav och de tillvägagångssätt som tillämpas i och med det nya systemet.

Rekommendation

Vi rekommenderar nämnden att:

- *Rutiner ses över för att säkerställa att de stämmer överens med lagens krav och de tillvägagångssätt som tillämpas i och med det nya systemet.*

7.3 INSAMLING OCH ANALYS AV STATISTIK

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Om brister framkommer ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.¹²

7.3.1 Ny rutin omfattar analys av statistik på förvaltningsnivå

Enligt biträdande förvaltningschef finns en ambition om att analyser ska ske inom förvaltningen med viss regelbundenhet. På förvaltningsnivå sker i dagsläget ingen analys av de anmälningar som inkommer. Det nya systemet uppges ge förutsättningar till en mer systematisk analys av statistiken. Som exempel skulle statistik kunna ligga till grund för förbyggande insatser t.ex. om det sker många kränkningar vid en viss plats på skolgården, menar verksamhetschefen.

Vid presidiets beredningsmöten har svårare kränkingsärenden diskuterats och presidiet har då gjort en bedömning om ärendet ska rapporteras till nämnden. Vid nämndens möten har antalet kränkningar rapporteras utifrån de delegationsbeslut som anmäls. Vid presidiets möte i november 2018 beslutades att det minst två gånger per år ska

¹¹ Barn- och utbildningsnämndens protokoll 2018-11-28 §83

¹² Skollagen 4 kap. 3-7 §§

presenteras en fördjupad analys och sammanställning av de angivna kränkningar som anmälts. Enligt förvaltningsledningen har detta lagts in i nämndens årshjul (planering).

Ingen av de tre skolorna vi besökt uppger sig analysera statistik utifrån de anmälningar som gjorts vid skolan. Däremot har personer inom elevhälsoteamet och skolledningen en översikt av anmälningarna. Analys av statistik görs främst utifrån de enkäter som genomförs vid skolorna inom den kartlägningsprocess som sker i samband med upprättande av skolornas likabehandlingsplaner.

Bedömning

- Utifrån vad som framkommit vid de tre skolorna och vid förvaltningen har ingen statistisk analys utifrån rapporterade kränkningsärenden gjorts. Det nya systemet och planerad rutin med att löpande analysera statistik bedöms ge förutsättningar till en ökad kontroll och utveckling av det systematiska kvalitetsarbetet.

7.4 VIDTAGNA ÅTGÄRDER UTIFRÅN FÖRD STATISTIK

Huvudmannen ska se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av barn och elever och att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.¹³

7.4.1 Förebyggande åtgärder vidtas främst utifrån årlig kartläggning

Som tidigare nämnts görs i dagsläget ingen analys av statistik på förvaltningsnivå. Enligt verksamhetscheferna finns inget uttalat sätt för hur kommunens skolor ska arbeta för att motverka diskriminering och kränkande behandling. Verksamhetscheferna tycker att skolorna har förutsättningar för att arbeta förebyggande och har inte fått några indikationer från rektorerna om att det skulle finnas några hinder för detta.

Skolornas förebyggande åtgärder utgår i huvudsak från kartläggningar och analyser som görs i samband med att skolornas respektive likabehandlingsplaner tas fram. Exempel på vidtagna åtgärder är att mer personal anställts och att personalen också försöker vara mer synliga bland eleverna t.ex. vid raster och ute i skolkorridorerna. Andra åtgärder som nämns är trygghetsvandring inom- och utomhus för att identifiera riskmiljöer och att förväntningarna hos elever och personal tydliggörs för att öka samsynen av vad en kränkning är. Torvallaskolan genomför med hjälp av Friends löpande uppföljningar i form av enkäter för att utvärdera de insatser som genomförts t.ex. temadagar eller annan schemalagd verksamhet om t.ex. sexuella trakasserier och nätkränkning.

Bedömning

- Främjande insatser förutsätter ett systematiskt kvalitetsarbete och huvudmannen är ansvarig för att se till att förebyggande åtgärder genomförs. Den fördjupade

¹³ Skollagen 6 kap. 6-7 §§

analys som planeras bör ge förutsättningar till bättre kontroll av de kränkningsärenden som förekommer och ger förutsättningar för att utveckla och stärka det systematiska kvalitetsarbetet för att vidta åtgärder och arbeta förebyggande.

Rekommendationer

Vi rekommenderar nämnden att:

- Utveckla det systematiska kvalitetsarbetet för att säkerställa att det sker ett målinriktat arbete för att förebygga och förhindra kränkningar.

7.5 ÅTERRAPPORTERING AV VIDTAGNA ÅTGÄRDERS EFFEKT

Varje huvudman inom skolväsendet ska på huvudmannanivå systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Om brister framkommer ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas.¹⁴

7.5.1 Ingen rapportering till nämnden om vidtagna åtgärders effekt

I nämndens delegationsbestämmelser framgår att uppdraget för utredning av kränkningar delegerats till rektor. Delegationsbeslut och antalet anmälningar redovisas vid nämndens möten. I en ärendepärm som finns med vid nämndens möten framgår status på varje ärende och beslutade åtgärder vid konstaterade kränkningar i Skollagens mening, uppger sakkunnig vid förvaltningen. När ett ärende är avslutat innebär det att de vidtagna åtgärderna gett effekt. Någon dokumenterad återrapporering av vidtagna åtgärder sker dock inte.

Bedömning

- Utebliven rapportering om vidtagna åtgärder och dess effekt kan innebära att nämnden inte har en tillfredställande kontroll över det förebyggande arbetet.

8 SLUTSATS

8.1 Svar på revisionsfrågorna

Revisionsfråga	Svar	Kommentar
Finns en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever?	Delvis	Eftersom några skolor, på begäran, inte har kunnat uppvisa aktuella likabehandlingsplaner inom rimlig tid bedömer vi att nämndens kontroll av att planerna upprättats inte varit tillfredställande. Det finns också utvecklingsområden när det gäller innehållet i flera av de planer vi tagit del av t.ex. avseende analys och utvärdering av vad genomförda insatser genererat och kopplingen mellan

¹⁴ Skollagen 4 kap. 3-7 §§

		identifierade risker och förebyggande åtgärder för att säkerställa att fokus läggs på rätt saker. I och med revidering av delegationsbestämmelserna ska upprättade planer anmälas till nämnden vilket kan stärka kontrollen av att planer tas fram.
Finns ändamålsenliga rutiner för rapportering, handläggning och dokumentation där ansvaret tydliggjorts?	Ja	Rutiner för tillvägagångssätt finns, men rutinerna bör ses över för att anpassas till det nya systemet för rapportering. Analys bör ingå i rutinerna.
Sker insamling och analys av statistik avseende diskriminering och kränkande behandling?	Nej	Ingen systematisk insamling av anmälda kränkningar har skett. Det nya systemet för registrering ger dock förutsättningar för att kunna analysera statistik. Plan finns om att kränkningsärenden ska analyseras och sammanställas och redovisas för nämnden två gånger per år.
Har förebyggande åtgärder vidtagits utifrån resultat av förd statistik?	Delvis	På övergripande nivå har inga åtgärder vidtagits. På enhetsnivå sker ingen övergripande analys av registrerade anmälningar, däremot sker uppföljning och analys av de insatser som genomförts, främst i samband med framtagande av likabehandlingsplanerna.
Görs uppföljning och återrapportering till nämnden av vidtagna åtgärders effekt?	Nej	Antalet anmälda kränkningar redovisas löpande för nämnden men rapportering om åtgärder sker inte.

9 KVALITETSSÄKRING

En prövning har gjorts enligt SKYREVs rekommendation R2 och det finns inga omständigheter som bedöms kan rubba förtroendet för den sakkunniges oberoende och integritet.

Projektledaren svarar för kvalitetssäkring gentemot uppgiftslämnare och av de insamlade uppgifter som används i analysen. Projektledaren har det primära ansvaret för att den analys och de bedömningar och förslag som förs fram är tillräckligt underbyggda.

Revisionsdirektören har ett övergripande ansvar för att kontrollera om granskningen har en tillräcklig yrkesmässig och metodisk kvalitet samt att det finns en överensstämmelse mellan revisionsfrågorna/kontrollmålen, metoder, fakta, slutsatser/bedömningar och framförda förslag.

10 UNDERTECKNANDE

Projektledare:

Kvalitetssäkring:

Therese Norrbelius
Kommunal yrkesrevisor

Leif Gabrielsson
Revisionsdirektör